

Per 211/1914

10002715,3

HOBICTIMA KUP

DOBRO

GORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje **Dominko Viljem**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici — Korenski trg št. 2. List izhaja v prvi in drugi polovici vsakega meseca ter stane 3 K na leto. Udje »Goriškega kmetijskega društva« dobivajo list brezplačno

Štev. 3

V Gorici dne 15. februarja 1914.

Tečaj X.

Če se krave prepojajo

ali zvržejo, tiči vzrok v spolovilnem kužnem kataru.

„ . . . Bissulin odgovarja vsem zahtevam in je sredstvo, katero pri spolovilnem kužnem kataru skoraj nikdar ne odreče.“

Der fränkische Bauer 1912, N. 12.

„ . . . Med zdravili, ki se uporabljajo zoper kužni katar, je bissulin prvi.“

Allg. Schweizer Ztg. 1909, N. 12.

„ . . . Zdravljenje z bissulinom se do dandanes najbolje sponaša.“

Köztelek 1909, N. 9.

Bissulin se dobi samo na predpis živinozdravnika. Čuvajte se pred ponarjenimi izdelki! Vsak čepek pristnega bissulina nosi ime na svojem ovoju. Brošurica s sliko te bolezni se dobi brezplačno pri H. Trommsdorff, kem. tvornica, Aachen.

Kmečka banka v Gorici na Kornu št. 12

eskomptuje menjice pod jako ugodnimi pogoji. Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun, ter jih obrestuje čisto po

4 $\frac{3}{4}$ ‰

$\frac{3}{2}$

stalne vloge po dogovoru tudi višje.

Načelstvo obstoji iz gg. Dr. Alojzij Franko, predsednik, Ivan Saunig, velep. in župan v Biljah, podpredsednik, Matija Rutar, c. kr. viš. sodni svetnik v Gorici, Anton Klančič, velep. in župan - - - v Podgori, Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu. - - -

---

SVILOREJSKI ZAVOD

deželnega kulturnega sveta v Tridentu

s podružnico v adrijanskem Castelmare (Abruzzi)

Sviloprejkino seme, selekcionirano po celularnem sistemu.

Posebne reje za dobavo semena,

Fizijologično in mikroskopično odbiranje.

== Racionelno križanje. ==

Posebnost

**Bigiallo
Poligiallo**

sperico a baco moro

} Giallo puro di razza
originarie dall'Italia
== meridionale. ==

Ta zavod se glasom svojih določil ne bavi s kupčijo in špekulacijo. — Njegov namen je edino le ta, da prideluje zdravo in izborno sviloprejkino seme — kar dokazujejo 30 letni rezultati. Ta zavod je v stanu, pridelovati najbolj zanesljivo — zdravo seme, ker je opremljen z vsemi modernimi pripravami za izrejo sviloprejk, ter za dobavo in preiskovanje semena in ker ima zanesljivo in tehniški izobraženo osebje. **Naroče sprejema:** Pelicon Franc h. št. 56 — Sovodnje pri Rubijah (Goriško), pa tudi „Gor. kmet. društvo“

== v Gorici. ==

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 3

Gorici, dne 15. februarja 1914.

Tečaj X.

Obseg : 1. O učinku in važnosti čilskega solitra ; 2. Nekoliko o pomladanskem gnojenju ; 3. Kakšne vrste peškatega sadja se priporoča za pridelovanje v večji meri (Zvršetek.) ; 4. Čebelarjem na Goriškem ; 5. Gospodarske drobtinice ; 6. Pod kakimi pogoji oddaja c. k. deželna bramba tovarna živinčeta v zasebno rabo (Nadaljevanje.) ; 7. Književnost ; 8. Društvene vesti ; 9. Razglas zastran nakupovanja deželnih žrebcev zasebne pireje.

O učinku in važnosti čilskega solitra.

Da igra čilski solitar kot gnojilo v kmetijstvu jako važno vlogo, to je kmetovalcem že zdavnaj dobro znano. Važnost tega gnojila se opira na dve odlični lastnosti njegovi, t. j. na oni lastnosti, ki pospešujeta rast rastlin.

Prva dobra lastnost čilskega solitra je namreč ta, da se naglo in rad topi. Ker se solitarjev dušec, kot solitrova raztopina v zemeljskih plasteh naglo premika, zato dospe v najkrajšem času do rastlinskih korenin. Druga prav važna lastnost pa je ta, da kot raztopina takoj in naravnost, t. j. brez vsake nadaljne spremembe-kemične pretvorbe, prehaja v rastline. Obe ti lastnosti, ki se nahajata druga z drugo v tem gnojilu, pa manjkati vsakemu drugemu dušičnatemu umetnemu gnojilu, kajti pri vseh drugih, doslej poznanih dušičnatih gnojilih, se morajo izvršiti najpoprej šele, bodisi dalj ali manj časa trajajoče, kemične pretvorbe, vsled katerih se ta gnojila oziroma njihov dušec šele spremeni v takšen stan, da ga rastline lahko použijejo.

Na ti dve važni lastnosti se opira oni posebni način uporabe čilskega solitra, namreč ta, da se gnoji z njim tako, da se ga kar povrhu setev raztrosi in da ga ni treba šele podkopavati ali pa podoravati, kvečem da se nalahkem z brano zavleče. Namen raztrošanju solitra kar naravnost po setvah je

ta, da se priskoči mladim rastlinam v prvi dobi razvoja na pomoč s primerno količino lahko raztopnih redilnih snovi, da se te oziroma njihovo korenitje in z njim vred cela rastlina okrepi. S tem se korenitju omogoči, da v zemlji se nahajajoče, težko raztopne snovi oprosti in jih nato vsrka.

Seveda se morajo nahajati poleg solitarjevega dušca v zemlji tudi druge glavne rastlinske redilne snovi v zadostni meri, namreč kali in fosforova kislina, katere je treba spraviti pravočasno in v primerni množini v zemljo. Vsak treznomisleči kmetovalec ve, da se z enostranskim gnojenjem, namreč s čilskim solitrom samim pač ne doseže pravega uspeha. Čilski solitar uporabljen v zvezi s kalijevnatimi in fosfornatimi gnojili, in sicer pravočasno in v primerni količini, pripomore vselej in pri vseh rastlinah v to, da obilno obrode in posledica temu je, da ostane po odbitku troškov za gnojene znaten čisti dobiček. Da je to resnično, dokazali so tisočeri in tisočeri poskusi, a obenem nam je priča za to tudi njegova od dne do dne naraščajoča uporaba v poljedelstvu. Razun tega je solitar obenem gnojilo, katero vpliva lahko tudi na dobroto pridelka. Njegov ugoden učinek na zvišanje škroba v krompirju, na tečnost krmne pese, da celo do gotove mere na zvišanje sladkorja v sladkorni pesi, se je že zdavnaj dokazal. Posebno pri trtah se je že zdavnaj dokazalo, kako ugodno vpliva solitar na dobroto grozdja. Mošči dobljeni iz grozdja onih trt, ki so bile pognojene s solitrom, so bili boljši, bodisi glede večjilt odstotkov sladkorja, bodisi glede manjše količine kislin, kakor sploh glede boljše kakovosti. Celo na travnikih, o katerih trde nekateri, da jim dušičnatih gnojil sploh ni potreba —, češar pa do danes še niso utemeljili —, koristi čilski solitar, ako se uporabijo z njim vred tudi kalijevnata in fosfornata gnojila. Ako se uporabi solitar na ta način, pridelala se ne samo več sena, marveč je to seno tudi boljše, obenem pa se prikažejo na takih travnikih boljše vrste travniških rastlin. Na ta način gnojeni travniki tudi ne občutijo suše tako zlepa.

Vse te prednosti imajo sicer tudi razna druga dušičnata umetna gnojila, posebno pa žveplenokisli amonijak (amonijev sulfat) in iz ozračja dobljeni dušičnati izdelki (apneni dušec, dušičnato apno in apneni solitar), zato pa kar se tega tiče, lah-

ko nadomeste čilski solitar vsak čas. Kakšno gnojilo izmed dušičnatih naj se v tem ali onem slučaju uporabi, glede tega se ni možno natančno izraziti, ampak prepustiti se mora to v razsodbo posamezniku. Mogoče pa je trditi in celo priporočati uporabo čilskega solitra na vsak način v takih slučajih, ko se gre za hitro okrepitev v rasti zaostalih ali po ujmah poškodovanih kultur. V takem slučaju je solitar velikega pomena, kajti on okrepi rastline s svojo dušičnato redilno snovjo takoj. Tudi v takih slučajih, ko se gre za to, da rastline hitreje dorastejo, posebno pa zgodnji pridelki, (zelenjava, krompir cvetlice, jagodato sadje itd.) je najbolje uporabiti kot dušičnato gnojilo solitar.

Že zmerna okličina čilskega solitra, uporabljena pri jesenskih setvah in sicer tako, da se raztrosi kar povrhu, ko je seme izlezlo, pripomore, da se setve krepko obrastejo in potem lažje zimo prenesejo. Če so setve slabo prezimile, da se še mnogo rešiti, če se pognoji s solitrom in večkrat se setve na to tako okrepe, da ni treba njiv preorati in znova obsejati. Mimogrede naj še tu pripomnim, da žito po gnojenju s čilskim solitrom poleže, kakor nekateri zatrjujejo, ne odgovarja resnici. Po merodajnih osebah se je dognalo s praktičnimi poskusi že ponovno ravno nasprotno, namreč da če se spomladi žitu, preden začne iti v klasje, pognoji s čilskim solitrom pravilno, to le pripomaga h krepkemu razvoju žitnih bilk in da se pridelava vsled več slame in zrnja.

Celo stročnicam, katerim kakor znano, ni treba dušičnatih gnojil, koristi zmerna količina solitarjevega dušča v prvi dobi razvoja in sicer s tem, da se njihovo korenice krepko in hitro razvije in nastavi kolikor mogoče mnogo koreninih bradavičic. S tem se pospeši pri teh rastlinah, da dušec, ki ga vsrkajo iz zraka, hitreje podelavajo.

Posebno važen je solitar za vrtnarstvo oziroma zelenjad in mu glede hitrega delovanja ni mu kos nobeno drugo dušičnato gnojilo. Uporabi se čilski solitar lahko namesto stranišnice (človeških odpadkov) posebno pa za zelenjavo se njegova uporaba toplo priporoča, kajti on hitro učinkuje, z druge strani pa je to že iz zdravstvenih ozirov, posebno pri zelenjavi, ki se uživa v sirovem stanju, velikega pomena.

Prav važnega pomena je solitar tudi za cvetlicorejo, posebno pa za napravo cvetličnih gnojilnih mešanic in njihovih raztopin, katere igrajo dandanes važno vlogo v vrtnarstvu.

Še mnogo bi se dalo povedati, ko bi hotel podrobno razpravljati o racionalni uporabi čilskega solitra v posameznih slučajih. Namen mojemu članku pa je le ta, da sem opozoril na važnost čilskega solitra za moderno kmetovanje.

Fr. Gvozdenovič.

Nekoliko o pomladanskem gnojenju.

Čaka nas delo na vseh koncih in krajih, treba je gnojiti, orati, kopati in sejati. Še ni zima pri kraju, že je treba misliti in skrbeti za to, da bi si kaj pridelalo. Tako se vrti vse naše življenje, vse naše delo vedno krog jedne in iste točke — za žlodec. Kmetovalci preživljajo vsih, sebe in meščane, prizadevati si morajo toraj, da pridelajo toliko, da bo za lastno hišo dovolj in da ostane še za prodaj vsakega nekoliko. Število prebivalcev narašča jako naglo, posebno pa v velikih mestih in zaradi tega postaja potreba raznovrstnih pridelkov od leta do leta večja. Večje potrebščine — večja bremena. Tudi kmet občuti to breme in morda še mnogo bolj kakor kdo drugi. Njegovi pridelki se sicer dandanes mnogo dražje plačujejo, nego so se plačevali pred več leti, toda tudi njegovi izdatki so silno narastli. Na vseh koncih in krajih se pritiska na kmeta in dobljeni denar se v njegovem žepu komaj segreje.

Če hoče kmet dandanes izhajati, gledati mora na to, da kolikor mogoče obilo pridelja. Zemlja je izmučena-izmolzena, zato pa ne more dajati več tolikega pridelka, ki bi zadoščal našim potrebam. Vsakterikmetovalec ve, da mora imeti v prvi vrsti zadosti in dobrega gnoja na razpolago, da zemljo primerno pognoji, sicer ne bo tudi dovoljnega pridelka. Vsak ima navadno na razpolago domači gnoj, toda tega je v največ slučajih premalo, radi česar je primoran pustiti tak kmetovalec vsako leto polovico svoje zemlje nepognojene. Kdor dandanes tako dela, le zapravlja, ker ne izkoristi zemljišč tako, kakor bi jih moral izkoristiti pri današnjih razmerah!

Kdor je razumen, si zna tudi pomagati. Tak ne bo odlašal z gnojenjem, marveč si bo nabavil umetnih gnojil, gnojil, ki so pri nas takorekoč že precej vdomačena. Žal je še precej takih, ki nočejo slišati o umetnih gnojilih ničesar in jim skušajo celo na vse mogoče načine izpodbiti tla. Sicer pa ni smeti priporočati uporabe umetnih gnojil kar kje v en dan. Kdor gnoji svoje polje z domačim gnojem, preskrbi svoje rastline z vsemi potrebnimi snovmi, ne pa tako oni, ki uporabija samo nekatera umetna gnojila. Če se hočejo uporabljati umetna gnojila, vedeti je treba v prvi vrsti, katera umetna gnojila se morajo vzeti hkratu, da dobe rastline enako hrano kakor z domačim gnojem. Glavni pogoj za uspešno gnojenje z umetnimi gnojili pa je ta, da se vzame hkratu eno kalijevnato, eno dušičnato in eno fosfornato umetno gnojilo.

V vsako teh treh glavnih skupin spada pa več vrst **gnojil**, ki se potem še nadalje dele v lahko in težko raztopna gnojila. Za spomladansko gnojenje uporabiti se imajo na vsak način lahko razstopna gnojila, taka ki hitro delujejo ali učinkujejo. Rastlinam, ki se sedaj sejejo, treba dati takšne hrane, ki je lahko **takoj** použijejo, ter z njo krepko razvijejo. Takšna gnojila so kalijeva sol, čilski solitar in superfosfat. Že mnogokrat in pri raznih prilikah se je opozarjalo naše gospodarje na to, da je zelo napačno, ako se uporablja za gnojenje le takšno gnojilo, ki vsebuje samo eno ali kvečem dve izmed glavnih redilnih snovi. Edino pravo in uspešno je, če se uporabijo umetna gnojila, ki vsebujejo vse tri glavne redilne snovi. Ponajveč se gnoji s kakšnim fosfornatim gnojilom, po katerem dobe rastline samo fosforovo kislino, dušica in kalija pa prav nič. V takem slučaju ni nikaka čuda, če uspeh ni zadovoljiv in trajen.

Ker so razmere povsod drugačne a tudi zemljišča, ni mogoče povedati natančno, koliko se ima vzeti vsakega posameznega gnojila. Najbolje je, če napravi vsakteri najpoprej poskus na malem kosu, preden pognoji večji kos zemljišča. Na podlagi prirejenih poskusov se priporoča vzeti na vsak hektar zemljišča za pomladanske setve 200 kg kalijeve soli, 400 do 500 kg kakšnega fosfornatega gnojila in 150 do 200 kg čilskega solitra. Za okopavine je treba vzeti približno 250 kg kalijeve soli, čilskega solitra pa 200 do 250 kg. Kalijeva sol in fosfornato gno-

jilo naj se raztrosita in podorjeta kakih 14 dni pred sejanjem. Bolj previdno je treba postopati pri uporabi čilskega solitra. To gnojilo naj se raztrosi najmanj v dveh obrokih in sicer prvič ko se seje, v drugič pa pred prvim okopavanjem oziroma pri setvah, ko postanejo iste 5 do 10 cm vsioke. Drugi del solitra naj se raztrosi pri setvah le ob času, ko so rastline suhe in ne rosne, a pri okopavinah med vrste. Kot dušičnato gnojilo se priporoča uporabljati čilski solitar lahko le zaraditega, ker učinkuje takoj, ter vpliva na krepko in naglo rast. Njegov dušec je v takšni obliki, da ga zamorejo rastline naravnost použiti, katere lastnosti pa ostala dušičnata umetna gnojila nimajo.

M.

Kakšne vrste peškatega sadja se priporočajo za pridelovanje v večji meri.

(Zvršetek.)

1. Za gorke in zavetne lege.

a) Poletni zoreče

Spomina Kongres (Andenken an der Congress, tudi Congressbirne zvana). Užitnost in trajnost: avgust, do septembra. Izvrstna hruška prve vrste za mizo, trg in sušje. Uspeva na vsakterih in celo suhih tleh, seveda pa le v legah, ki niso preveč izpostavljene vetru. V vetrovnih legah sadje močno odpada. Obrati se mora, ko začno robti pešk rujevati.

b) V jeseni zoreče:

Društvena dekanka (Vereins-Dechantsbirne). Užit. in trajnost: oktober —, do novembra. Je v gotovih slučajih sploh ena najboljih hrušk. Zahteva zavetno lego in prav dobro zemljo. Je izvrstna namizna hruška prve vrste; drevo rodi cobilno.

Lesenobarvana maslenka (Holzfarbige Butterbirne, tudi Baumfarbige ni Baumgraue zvana). Užit. in trajnost: september —, do oktobra. Rodi prav obilno z malimi prenehljaj. Saditi se mora ta vrsta v zavetne lege, sicer preveč sadja odpade. Uspeva na vsaki zemlji, a čimbolja so tla, tolikor lepši debelejši postane sad. Fina hruška za trg, mizo in za sušje.

Vekoslava avranška (Gute Louise von Avranches, tudi Russeltete zvana). Užitnost in trajnost: september —, do oktobra. Raste na vsakih tleh, surove lege jej škodujejo. Je izredno rodovitna. Za vrte. Izvrstna je za mizo in dobra za trg.

Princesinja Marijana (Princessin Marianne, tudi verbesserte Kaiserkrone zvana). Užitnost in trajnost: jesen, izvrstna kot nadomestek za Boskovo steklenko.

Napoljonova maslenka (Napoleon's Butterbirne, tudi Apothekerbirne zvana). Užitnost in trajnost: oktober—, do novembra. Ljubi rahlo zemljo, uspeva tudi na peščenih tleh, seveda samo če niso ta slednja tla presuha; zahteva zavetno in gorko lego. Je izredno rodovitna; to kar je med jabolčnimi vrstami, zimska zlata parmena za vrte, t. j. med hruškami napoljonova maslenka. Je najboljša izmed namiznih hrušk.

c) Pozimi zoreče:

Zimska dekanka (Winter-Dechanstbirne). Užitnost in trajnost: januar—, do junija. Izborna namizna hruška. Uspeva samo na dobrih in vlažnih tleh, ter v zavetni legi.

Hardenpont'ovka (Hardenpont's Winterbirne). Užitnost in trajnost: december—, do februarja. Je zelo fina zimska hruška, zahteva pa gorko, zavetno lego in vlažna tla. Je debela, močno bulasta namizna hruška prve vrste.

2. Za srednje dobre lege:

a) V jeseni zoreče:

Diel-ova maslenka (Diel's Butterbirne, tudi Riesenblanche, Riesenbutterbirne zvana). Užitnost in trajnost: november—, do januarja. Uspeva v vsaki legi, a da se zadobi sad prve vrste, saditi jo je treba na globoka, gorka in vlažna tla; na suhih tleh sad razpoka in njegovo meso je repinemu podobno. Za zavetne vrte in sadovnjake, zborna namizna in tržna hruška, a tudi za razpošiljanje pripravna. Če se jo hoče razpošiljati, ne sme se predolgo odlašati z obiranjem.

Bosk-ova steklenarica (Bosc's Flaschenbirne, tudi Kaiserkrone zvana). Užitnost in trajnost: oktober—, do novembra. Za srednja, tudi peščena tla, če niso presuha. Jako rodovitna, pripročljiva za vrte. Sladka, izvrstna in najboljša izmed namiznih hrušk. Je posebno priporočljiva.

Espere-n-o-v-a g-o-s-p-o-j-s-k-a (Espere's Herrenbirne). Užitnost in trajnost: september—, do oktobra. Uspeva na vsakih tleh, sicer tudi ni občutljiva. Srednje debela izborna namizna hruška, katera se mora v presledkih obirati.

I-z-b-o-r-n-a (Köstliche von Charneau, tudi Köstliche zvana). Užitnost in trajnost: september —, do oktobra. Zahteva dobro, rodovitno, vlažno in globoko zemljo; uspeva celo v slabših legah. Za vrte in sadovnjake. Izborna namizna in tržna hruška. Jako priporočljiva.

B-l-u-m-e-n-b-a-c-h-o-v-a m-a-s-l-e-n-k-a (Blumenbach's Butterbirne). Užit. in trajnost: oktober —, do novembra. Zahteva vlažna tla in zavetno lego. Je srednjedebela, izborna namizna hruška, tudi za trg pripravna.

V-i-l-j-e-m-o-v-a k-r-i-s-t-n-i-c-a (William's Christbirne). Užit. in trajnost: september —, do oktobra. Ni izbirčna hruška, najbolja za vkuhanje. Roditi začne zgodaj in rodi prav obilno.

V-j-e-k-o-s-l-a-v-a a-v-r-a-n-š-k-a (Glej spredaj).

b) P-o-z-i-m-i z-o-r-e-č-e:

M-o-t-t-o-v-s-k-i d-i-v-j-a-k (Wilding von Motte, tudi Amorette in Grane Bergamotte zvana). Užitnost in trajnost: oktober —, do decembra. Za vrte in sadovnjake, kakor udi za obcestne drevorede. Obrati se mora, preden popolnoma dozori. Rodi prav obilno, sad droban in okrogel, dobra tržna hruška.

P-o-s-t-r-v-k-a (Forellenbirne). Užit. in trajnost: okt. —, do jan. Pripravna za vsako lego, če so tla vlažna. Za vrte in sadovnjake. Začne roditi zgodaj in rodi obilno. Izborna tržna in namizna hruška, izvrstna za sušje. V mladosti ji mráz nekoliko škoduje, v starosti pa prav nič.

3. Z-a s-u-r-o-v-e h-a-g-e.

a) P-o-l-e-t-i z-o-r-e-č-e:

J-u-l-i-j-s-k-a d-e-k-a-n-k-a (Juli = Dechanstbirne). Užitnost in trajnost: koncem julija, do avgusta. Najbolja hruška za rodovitna, vlažnogorka tla, celo za gorate lege, če se nahajajo v zavetju. Namizna in tržna hruška.

S-a-l-a-n-d-r-o-v-k-a (Salander). Užitnost in trajnost: avgust. Pomolgom še neznana vrsta. Za vrte in sadovnjake, kakor tudi za obcestne drevorede. Uspeva na vsakovrstnih tleh in zado-

volji se še precej tudi z vsako lego. Izborna namizna in gospodarska hruška, posebno dobra za sušje. Žal, da vzdrži samo 14 dni, kvečem 3 tedne.

Dobrujavka (Gute Graue tudi Sommer = Isenbart zvana). Užitnost in trajnost: avgust --, do septembra. Zadovolji se z vsaktero zemljo in lego. Začne roditi zgodaj in rodi obilno. Je prav dobra namizna in tržna hruška, izborna za sušje. Obrati se mora, preden na drevu dozori (kakor hitro začnejo robi pešk črneti), sicer se ohrani le prav malo časa.

b) V jeseni zoreče:

Kolomasova jesenska maslenka (Coloma's Herbstbutterbirne). Užitnost in trajnost: oktober—, do novembra. Uspeva v vsaki legi in zemlji; na nekoliko vlažnih in globokih tleh, obrodi ta vrsta prav lep sad. Rodi obilno; za vrte in sadne nasede. Izborna namizna in tržna hruška.

c) Pozimi zoreče:

Liegel-ova zimska maslenka (Liegel's Winterbutterbirne, tudi Koppertscher in Kupferbirne zvana). Užitnost in trajnost: november—, do januarja. Za vrte in sadovnjake, kakor tudi za obcestne drevorede pripravna. Uspeva skoraj v vsaki legi, žal pa, da postane prepogostoma grintava, zlasti če se ni škropila z galično-apneno raztopino. Obnese se na vsakih ne preveč zvežnih in mokrih tleh. Prav dobra zimska namizna in tržna hruška.

Čebelarjem na Goriškem!

Naša dežela, ki je po svoji legi in klimatičnih razmerah prav prikladna za čebelarstvo, je glede organizacije zaostala za drugimi deželami, da zavzema v tem pogledu zadnje mesto. Celo naši koroški Slovenci so v tem oziru pred nami, ker so ustanovili svoje osrednje čebelarsko društvo, ki je predpogoj, da se čebelarstvo v deželi povzdigne. Česar še mi nimamo, imajo vse avstrijske dežele, v katerih je čebelarstvo v vsakem oziru na dokaj višji stopinji nego pri nas. Potreba povzdigi te kmetijske panoge in duh časa zahtevata, da se lo-

timo pridno dela in izpolnimo to, kar so zamudili naši predniki-čebelarji, da ustanovimo prepotrebno čebelarsko društvo za Goriško. Velika in važna naloga čaka to društvo: Organizacija vseh čebelarjev po deželi v podružnice, izposlovanje vsakoletne deželne in državne podpore, nastavitvev potovalnega učitelja za čebelarstvo, načrt novega čebelarskega zakona itd. Taki in enaki momenti zadosti jasno govore za ustanovitvev. Podpisana podružnica se je zatrdno odločila izvesti to napravo sporazumno z že obstoječimi podružnicami po deželi, s čebelarskim odsekom »Gor. kmet društva« in zastopnikom osrednjega čebelarskega društva v Ljubljani.

Čebelarji, ki vam je zadeva pri srcu, razmišljajte o tem, pridobivajte privržencev za to gibanje, da nam bo mogoče v kratkem sklicati shod vseh slovenskih čebelarjev dežele v Gorico, kjer položimo temelj temu prepotrebneemu društvu, katero bo gotovo jamstvo, da se ta panoga, ki je poezija kmetijstva, dvigne na ono višino, na kateri bi morala že zdavno biti.

Čebelarskim pozdravom za Podružnico pri Sv. Luciji

Josip R a k o v š č e k,
t. č. predsednik

Franc K a š c a,
t. č. tajnik.

Gospodarske drobtinice.

Kako se ima uporabljati umetno gnojilo apneni dušec. 1. To gnojilo se ima raztrositi in sicer na dobrih zemljah 4—5, na revnejših pa celo 8—10 dni pred sejanjem za vsako rastlino in nato podorati ali pa z brano zavleči. 2. Kot gnojilo za raztrošanje povrhu setev sme se uporabiti samo pri ozimini, na travnikih in pašnikih. V tem slučaju naj se raztrosi pozno v jeseni, ko rastline počivajo ali pa zgodaj spomladi, preden začno poganjati. Uporabi se to umetno gnojilo tudi lahko za zatiranje divje repice. Če se hoče ta plevel z njim zatirati, naj se gnojilo raztrosi, ko so napravile rastlinice 3—4 liste. Na vsak ha površine naj se raztrosi po 100—125 kg tega gnojila o jutranji rosi in o tihem vremenu. V vseh drugih slučajih naj se s tem gnojilom ne gnoji kar povrhu. 3. Množina, ki se ima rastrositi na

vsak ha površine, znaša 100—300 kg. Koliko se ima uporabiti, t. j. manj ali več, to se ravna po odstotkih dušca, ki jih vsebuje (množina dušca znaša včasih 15—17, včasih pa celo 18—21%), po rastlinah, ki se imajo gnojiti in po zemlji. 4. Apneni dušec se sme zmešati s Tomaževo žlindro in s kalijevo soljo, če se pa uporabi za gnojenje superfosfat, potem naj se rastrosi apneni dušec šele po preteku nekaterih dni. 5. Če se mora raztrositi to gnojilo z rokami, naj se opravlja to delo samo o tistem vremenu. Kdor ga raztroša, naj bo tako oblečen, da mu gnojilo ne pride do kože, a oči naj zavaruje s posebnimi očali. Obraz, roke, vrat in tilnik naj se namaže s kako mastjo ali pa z oljem. Kdor ima rane na rokah, naj ne raztroša tega gnojila.

V kakem slučaju se svinjereja izplača. — Izplača se le po tem le računu: Prašič, ki tehtá 56 kg je goden za pítanje, 100 dni kasneje mora tehtati 125—140 kg, vsak dan se mora toraj opitati za 0,7 do 0,8 kg ali celo še več. Prešiči, ki se ne pitajo tako, so napačno krmljeni; pri takih ne bo dobička. Prav je, če se stehta žival vsakih 10 dni, da se krma, če se žival ne pita pravilno, premeni in izboljša. Če se mladi, šestmesečni prešiči preobilno krme s koruzo, se preveč odebelijo in potem ne morejo rasti. Priporoča se vzeti za mlade pitance ječmen namesto koruze. Dognalo se je, da izda pri prešiču 56 kg ječmena toliko kakor 65 turšice. Da bodo prešiči raje žrli, posebno pa če semenjava ječmen in koruza, je treba, da se jim daje redno tudi nekoliko apna.

Če krompirju dobro pognojiš, se bo tudi dobro obnesel. Krompir potrebuje mnogo redilnih snovi, posebno pa kalija, zato pa mu moraš postreči s primerno množino gnojil, ako hočeš, da ti bogato obrodi. Gnoji se krompirju navadno samo s hlevskim gnojem, vzlic temu pa je boljši, če dodaš hlevskemu gnoju še umetnih gnojil, ker potrebuje krompir lahko raztopnih in naglo učinkujočih redilnih snovi. Gnojenje krompirja s hlevskim in obenem z umetnimi gnojili se jako dobro izplača.

Ako uporabiš za gnojenje hlevski gnoj, vzemi obenem za vsak ha površine še po 100—200 kg 40% kalijeve soli, 180 kg superfosfata in 100 kg čilskega solitra.

Hočeš pa uporabiti za gnojenje samo umetna gnojila, potem vzemi za vsak ha površine po 250 kg 40% kalijeve soli, 400 kg superfosfata in 200 kg čilskega solitra.

Za lahke zemlje vzemi več kalijeve soli (do 300 kg), za težke pa več superfosfata (do 400 kg).

Kalijevo sol in superfosfat zmešaj drugega z drugim, nato raztrosi in zaoraj, čilski solitar pa raztrosi kar povrhu, preden začneš krompir pleti; krompir nato oplevi in osuj.

Ze se prodaja čilski solitar za gnojenje poljskih raztlin, kakor trt, krompirja, turšice itd., zato pa opozarjamo, naj pazi vsak dobro, da ne kupi kakšno malovredno blago za drag denar. Zapomni si dobro, da je tudi čilski solitar gnojilo, s katerim te brezvestni prodajalec lahko oslepari. Čilskemu solitru primešavajo sleparji kuhinjsko sol, kajnit in kakšno drugo malovredno sol, katere primesi pa se ne dajo v razločevati s prostim očesom od čilskega solitra. Da pa doženeš, je čilski solitar pristen ali ne, deni nekoliko tega gnojila na kakšno kovinsko ploščo in drži jo nato nad žerjavico, da se razbeli. Ko se je plošča razbelila, se čilski solitar, ako nima tujih primesi, v petih minutah raztopi in mirno zgori. Ako pa je primešana solitru-kuhinjska ali katera druga sol, začne solitar streati, kakor hitro se je segrel.

Pod kakimi pogoji oddaja c. kr. deželna bramba tovarna živinčeta v zasebno rabo.

(Nadaljevanje.)

§ 6.

1. Pogodbeno razmerje neha samo:

a) Ako umre rabnik.

Zapuščina je brez pravice do kakršnekoli odškodnine dolžna na svoje stroške vrniti tovarno živinče poveljstvu v 14 dneh.

Ako zaprosi v tej dobi tisti, ki vodi dalje gospodarstvo, trgovino itd. umrlega rabnika, naj se mu dalje pusti tovarno živinče, se podaljša doba za vrnitev dotlej, da se odloči o prošnji. Ako se ugodí prošnji, mora zapuščina izročiti tovarno živinče naravnost novemu rabniku.

Novi rabnik ima privico, da se mu vračuni čas prejšnje rabe. Da je prevzel tovarno živinče, to je posvedočiti v kontrolni knjigi.

O taki prošnji za prepustitev tovarnega živinčeta se ne more odločiti, ne da bi se prej ogledalo tovarno živinče. Ako

bi se itak ravno o tem času naj ne vršil pregled tovornega živinčeta, se mora torej pripeljati pred poveljstvo na poseben ogled, ne da bi se pri tem dovolilo povračilo prevoznih stroškov.

b) Ako postane tovorno živinče brez rabnikove krivde »nesposobno za vojno službo, se ne da več popraviti.«

Ako nastopi ta primer pri rabniku, velja § 3 b o naznanilu; rabnik mora brez pravice do kakršnekoli odškodnine tovorno živinče takoj po pozivu na svoje stroške vrniti poveljstvu.

Ako nastopi ta primer pri krdelu, se rabniku tudi ne da odškodnina. Samo ako se je tovorno živinče pri istem rabniku najmanj tri leta našlo nepretrgoma »sposobno za vojno službo«, ima pravico, da se mu izroči v njegovo zasebno rabo drugo, za vojno službo sposobno, prilično enako staro tovorno živinče ter da se mu vračuni doba prejšnjega živinčeta. Izroči se najkasneje ob prihodnjem rednem oddajanju tovornih živinčet (točka 4, zadnji odstavek »Podučila«) pri dotičnem vojaškem krdelu. Izbere ga poveljstvo, h kateremu mora rabnik na svoje stroške priti po novo tovorno živinče.

Tovorno živinče, ki je postalo pri rabniku ali pri krdelu nesposobno, se ne da več popraviti, lahko kupi rabnik za eno šestino stroškov nakupa (glej naslovni list), ako se je našlo najmanj pet let nepretrgoma »sposobno za vojno službo«. Ako se rabnik posluži te pravice, se ne more poleg tega potezati tudi za pravico, omenjeno v sprednjem odstavku.

c) Ako tovorno živinče pogine brez rabnikove krivde, ako se mora usmrtiti ali ako se izgubi.

Ako nastopi eden teh primerov pri rabniku, je dolžan to nemudoma naznaniti vojaškemu krdelu (§ 3 b); pri tem pa, če je tovorno živinče poginilo ali se moralo usmrtiti, naznanilo priložiti izid o razparanju; pravice do oškodnine nima rabnik.

Ako nastopi eden gori omenjenih primerov pri krdelu, se uporabljajo določila pod b) predzadnji odstavek enako tudi tukaj.

II. V naslednjih primerih se lahko pogodbeno razmerje razveljavi brez kakršnekoli odškodnine:

a) Ako vojaško krdelo dovoli rabniku tovorno živinče izročiti trajno tretji osebi v rabo, se razveljavi pogodbeno razmerje s prejšnjim rabnikom, ko se izroči tovorno živinče novemu rabniku, kar sledi dovoljenju.

V tem paragrafu po I. a) ustanovljena določila o tem, da se vračuni prejšnji čas rabe, o posvedočbi v kontrolni knjigi, o tem, da je treba ogledati tovorno živinče in da se ne povrnejo prevozní stroški, veljajo tudi tukaj.

b) Ako ima rabnik več tovornih živinčet uprave deželne brambe v rabi, ako je torej v več pogodbenih razmerjih (§ 1 zadnji odstavek) in ako se razveže samo ena pogodba, ker se niso izpolnjevale rabniku naložene obveznosti (§§ 9 in 12), lahko izjavi poveljstvo, da so razveljavene tudi vse ostale pogodbe; nato mora rabnik takoj na svoje stroške izročiti na tovarna živinčeta vojaškemu krdelu.

c) Ako bi rabnik prodal ali opustil svoje gospodarstvo, svojo trgovino itd., v koje obratu je porabljal to tovarno živinče, ima, ako primerno dokaže te okolnosti, pravico zahtevati pri poveljstvu, da se razveljavi pogodbeno razmerje.

Rabnik mora na svoje stroške vrniti tovarno živinče.

d) Ako se osebne ali gospodarske razmere rabnikove izpremene tako, da je v nevarnosti izpolnjevanje pogodbenih obveznosti, zlasti tudi, ako se o njegovem premoženju razglasi konkurz, ima poveljstvo pravico razvezati pogodbo.

Tudi v tem primeru mora rabnik vrniti tovarno živinče, toda po § 10 a) ima pravico do povračila prevoznih stroškov.

III. Ker se pogodba ne izpolnjuje, se razveže po §§ 9 in 12.

IV. Uprava deželne brambe tovarnega živinčeta ne prevzame nazaj zaradi tega, ker se ne pusti napreči in si nadeti opravo ali ker je štatljivo (se šketi).

Književnost

Gospodarska smotra 11. in 12. številka z naslednjo vsebino: Rasprave i članci. Vladimir A. Steiner: Što sve utječe na trajnost i plodovitost cijepljene loze? — Dr. Otto Frangeš: Gospodarski odnošaj Bosne i Hercegovine i veze sa trgovinom i industrijom monarhije. — Bilješke iz prakse. M. N. Protiv vještačkih gnojiva. Listak. N. N. Nešto iz ovčarstva. — Književnost. Dr. G. Prohaska: Simentalsko govedo u Švicarskoj. — Dr. V. Mandekič: Die Gerste itd. — Dr. V. Mandekič: Der Lucernanbau.

»Die Bedeutung der Feststellung des Lebend- und Schlachtgewichtes des Rindes durch Messungen«, tako je naslov brošurici, ki jo je spisal dr. Frohwein v Berlin-Friedenau. Ta V. izdaja iz l. 1914. obsega 40 strani z raznimi podobami in stane 50 fenigov. Založnik: »Landwirthschaftliche Schulbuch-

handlung« Karl Scholtze, Fritz Grabow, Berlin W 30, Gliedtschstrasse 26.

Brošurica, katera se dobi v vsaki knjigotržnici, je za vsakega kmetovalca, živinorejca, trgovca z živino in mesarja velikega pomena, kajti pri današnjem stanju živinoreje in kupčije z živino, igra določitev žive in mrtve teže živine prav važno vlogo.

Društvene vesti.

»Goriško kmetijsko društvo« v Gorici. — Korenjski trg (Attemsova palača) ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

Amonijev sulfat z $20\frac{1}{2}\%$ dušca, posušen in semlet, kv po 38 K, nadrobno pa po 40 v kg.;

Kalijevo sol 42% kvintal po 13 K 50 v;

Superfosfat s 14/16% v vodi raztopne fosforove kisline, kvintal po 7 K;

Tomaževo žlindro, znamke »Zvezda« in sicer zajamčeno s 16% po 6 K 24 v;

Čilski solitar s 15/16 odstotki dušca, kvintal po 34 K;

Modro galico najboljše kakovosti, angleško in sicer zajamčeno s 99 odstotki, kvintal po 64 K, nadrobno po 66 v kg;

Žvepleno moko, ventilato, kg po 18 vin. Oddaja se v platnenih vrečah po 50 kg, pa tudi nadrobno;

Žvepleno galično moko, vsebujočo 3% modre galice kg po 20 v. Tudi ta moka se nahaja v platnenih vrečah, držčih po 50 kg, a prodaja se tudi nadrobno;

Gumijeve trakce, znamke »Trissin«, za ceplenje trt zeleno kg po 34 K;

Fichtenin, sredstvo zoper mrčes na rastlinah in živalih $\frac{1}{4}$ kg po 1 K;

Orehove semlete tropine, zajamčene s 56% beljakovin in tolščice, v vrečah po 75 kg, po 22 v z vrečo vred;

Klajno apno in sicer präcipitat s povprečno 38% skupne fosforove kisline, od katere je raztopne nad 90%, na debelo t. j. v vrečah po 50 kg po 24, nadrobno pa po 28 v kg;

Pesino seme, in sicer ono rudeče Mamouth, kg po 1 K 40 v;

Seme francoske lucerne kg po 2 K, seme štajerske detelje (svinjske detelje) kg po 2 K 10 v. Razen teh semen ima v zalogi tudi raznovrstna vrtna semena.

Dendrin ali v vodi raztopni karbolinej, sredstvo za pokončevanje mrčesa in njegove zalege na sadnem drevju, kg po 80 v;

Amerikansko lepivo »Tree Sticky« za lovenje malih pedicev ali črešnjevih črvov, angleški funt po 2 K 30 v;

Papir za nastavljanje lepivnih pasov, na katere se namaže lepivo za lovenje pedicev, kg po 60 v;

Razen prejnavedenega blaga ima vedno v zalogi sol za živino, različna jeklena orala, slamoreznice, trtne škropilnice itd.

Društveniki, bivajoči na Krasu, si omislijo lahko amonijev sulfat, kalijevo sol, Tomaževo žlindro, fihtenin, orehove semle, tropine, klajno apno, dendrin, amerikansko lepivo, papir za lepivne obroče, modro galico, žvepleno moko, gumijeve trakce, pesino seme in seme lucerne po zgorajnavedenih cenah pri »Centralni podružnici za Kras« v Sežani.

Opozarjamo p. n. društvenike, da naj naročajo vse gospodarske potrebščine pri društvu pravočasno, ter naj se ozirajo pri naročbah na objave v društvenem glasilu pod naslovom »Društvene vesti«. **Društvo ima v svoji zalogi le one kmetijske potrebščine, ki so našteje v »Prim. Gospodarju«, zato naj se onih predmetov, ki niso v njem navedeni, sploh ne zahteva.**

II - 17/4 - 14.

Razglas

zastran nakupovanja deželnih žrebcev zasebne prireje.

C. kr. ministerstvo za poljedelstvo vabi vse konjerejce in posestnike konj, da naznanijo svoje žrebce, ki jih imajo na prodaj, **najkasneje do svršetka meseca aprila t. l.** pismeno in neposredno c. kr. ministerstvu za poljedelstvo.

Natančnejše pogoje poizvedo lahko prodajalci pri pristojnih c. kr. okrajnih glavarstvih, c. kr. namestništvenem svetniku v Trstu, pri pristojnem magistratu in tudi pri c. kr. namestništvu.

Sadno drevje in bilje!

„Vinarsko in sadjarko društvo v Rihemberku“ ima na prodaj po nizki ceni več tisoč hrušk visokodebelnatih cepljenih na divjaku in nizkih na kutni, visokodebelnatih jablan in češenj in mnogo tisoč bilf.

„Goriško vinarsko društvo“

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici, ima v svojih zalogah in prodaja naravna in pristna goriška vina. Razpošilja na vse kraje od 56 litrov dalje. Vzorce vin pošilja na zahtevo. Cene zmerne, postrežba točna in reelna. Sedež društva: Gorica, ulica Torrente poleg Vinar-
M W M M ske kleti 12. M MW W

Šivalni stroji,

sedanji čas,
so Kayser, Afrana
in Veritas

najboljši, pripravi
tudi za umetno ve-
zanje.

Dobivajo se samo pri
Ignacu Saunig
v Gorici na Kornu 12.
Cenike na zah-
tevo brezplačno.
Lastna mehanična
delavnica.

OKORENINJENE KOLČI-BILFE

trt Rupestris montikola in Riparia Rupestris I. vrste
se dobe pri podpisnem in sicer 1000 bilf za 45 kron. ➡

Artur Portada, Pag (Dalmacija).

Znana stara domača tvrdka z železnino

O. ZAJEC

naznanja uljudno, da je preselila svojo trgovino v prostore hiše

Goriške ljudske posojilnice

GOSPOSKA UL. ŠT. 7 (PREJ KROJAŠKA ZADRUGA).

Na novo praktično urejena trgovina omogoči nas naše cenj. odjemalce vsestransko hitro, točno, ceno in pošteno postreči.

Zahvaljevaje se dosedanje cenjenej naklonjenosti, proseč i nadaljne vljudnosti, priporočamo se za obilne naročbe v naših novih prostorih z odličnim spoštovanjem.

O. Zajec.

Denar prihrani kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

GORICA - GOSPOSKA ULICA ŠT. 14 - GORICA

Via Signori, lastna hiša — kateri ima v zalogi najbogatejšo zbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najcenejega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, žime in platno.

Lastna delavnica za tapecirano pohištvo.

Cene brez konkurence. — Daje se tudi na obroke.

Semenska trgovina

AL. KORSIKA

Ljubljana - Bleiveisova cesta - Vrtača 3.

Naznanjam častitemu občinstvu, da je izšel moj novi cenik za l. 1914 in se dobi brezplačno in poštne prosto. Imam v zalogi vsa zanesljiva poljska zelenjadna in cvetlična semena. Se priporočam za cenjena naročila.

Z odličnim spoštovanjem

AL. KORSIKA

Razglas za svilorejce.

Otvorja se naročba na svilodno seme za leto 1914 občeznane tvrdke prof. G. Pasqualis di Vittorio (Italija) po sledečih cenah:

Polrumeo (poligiallo) ekstra onča 33 gr. po K 13

Letošnji poskusi so se izborno obnesii.

Naročbe sprejema

„Goriško kmetijsko društvo“ v Gorlci.

Tvrška : JULIUS MEINL

se nahaja v ulici Corso Giug. Verdi št. 30.

Tam dobiš raznovrstno kavo, žganje kavine zmesi, pristno figovo, pristno sladno in žitno kavo, Meinlov dodatek, čaj, najfinejši star Jamajka rum, fini čajni rum, najfinejši star konjak, različne mezge in marmelade, najfinejše oljkino in fino namizno olje, raznovrstne čokolade in kakao.

Cene so razvidne iz priložne pri-I. številki t. l.

Jajca za valenje

od dveh kot najboljih današnjih pasem in najbolj odlikovanih izpodrjevalnih kokoši.

Črno rožnato grebenasta Minorka

zadobljena naravnost s pomočjo petelina zmagovalca imenom „VICTOR“, kupljenega v Ameriki za 6000 mark (kokoši so stale po 800 k ena).

Izredni eksemplari, ki neverjetno mnogo nesejo. Velikanska jajca I vrste po 90, II vrste po 50 vin.

Jerebičasta Plymouth - R.

enaka sliki, amer. importirana najboljša pas maza meso in pasma, ki prav pridno nese. Jajca za valenje in sicer ona od I vrste po 90, II vrste po 50 v.

Jamčim za svežost jajc in 100% oploditev.

„Geflügelhof Smrži-z-Morovsko“.